

Faiz Dışı Fazla Paranoyası Sürerken İç Borçlar

Erinç Yeldan, 30 Mart 2005

Hazine Müsteşarlığı'nca yayımlanan veriler, konsolide bütçede 2005'in Ocak ve Şubat aylarında toplam 6.8 katrilyon TL düzeyinde faiz dışı fazla (FDF) yaratılmış olduğunu belirtiyor. Yıl sonu için belirlenen 27.3 katrilyon TL'lik FDF hedefinin yüzde 25'ine daha ilk iki ayda ulaşılmış olduğunu belgeleyen bu sonuç karşısında AKP hükümeti "piyasalar"ın büyük takdirini toplamış durumda. Öyle ki, devletin maliye politikasında faiz dışı fazla vermekten başka hiçbir görevi olmadığına inanan "piyasalar" için bu gelişme büyük bir başarı sayılmakta. FDF hedefinin ne kadar daha üstüne çıkılırsa da bu başarının katmerleşeceğine inanılmakta...

Peki, FDF hedefinin üstünde sürdürülen bu "başarı" gerçekte ne anlama gelmektedir? FDF hedeflerine ulaşılması kamunun borç yükünü ne derecede etkilemektedir? Ve en nihayet, FDF rekorlarının peşi sıra kırılmasının ne gibi iktisadi ve sosyal maliyetleri vardır?

2005'in ilk iki ayına ait iç borç verileri geçtiğimiz hafta içinde açıklanmış idi. Aşağıdaki tablo, son iki sene boyunca iç borç stoku ve bütçe dengelerinin gelişimini özetlemektedir. Verilere göre, 2003 sonunda 194.4 katrilyon TL olan konsolide bütçe iç borç stoku, 2005 Şubat ayı itibarıyla 231.1 katrilyon TL'ye ulaşmış durumdadır. Dolayısıyla iç borç stoku 14 ayda yüzde 18.9 oranında artış göstermiştir. Söz konusu on dört aylık dönemde üretici fiyatlarında enflasyonun sadece yüzde 10.8 olduğu düşünülürse, iç borç stokunun *reel olarak* yüzde 7.3 artmış olduğu görülmektedir.

Faiz dışı fazla hedeflerinde kırılan rekorlar iç borç stokunun reel olarak artışını engelleyememiştir.

İç Borç Stoku ve Bütçe Uygulaması Sonuçları (Katrilyon TL)

	2003	2004	2005 Ocak-Şubat
İç Borç Stoku	194.4	224.5	231.1
Faiz Harcamaları	58.2	56.5	8.1
Bütçe Dengesi	-39.8	-30.3	-1.3
Faiz Dışı Fazla	18.7	26.2	6.8

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, www.hazine.gov.tr

Bu tespitimizin uzantılarını bütçenin bazı önemli kalemleri ile sürdürelim. Tablodaki verilere göre kamu sektörü, merkezi bütçesinde 2003'te 58 katrilyon, 2004'te de 56 katrilyon TL faiz harcaması gerçekleştirmiştir. Faiz harcamaları, 2004'ün toplam bütçe harcamalarının yüzde 40'ına, vergi gelirlerinin ise yüzde 63'üne ulaşmaktadır. 2005 için faiz harcama hedefi,

toplam harcamaların yüzde 36'sı, vergi geliri hedefinin ise yüzde 53'üdür. Devlet 2004'te faiz dışı bütçesinde 26.2 katrilyon TL'lik (rekor düzeyinde) fazla yaratmasına karşın, faiz harcamalarının dayanılmaz yükü karşısında 30.3 katrilyon TL tutarında bütçe açığı ile karşı karşıya kalmıştır.

Faiz dışı harcamalarda söz konusu rekor fazlaların toplumsal maliyeti, kamunun sağlık, eğitim ve sosyal yatırım hizmetlerinin giderek geriletilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, 1990'ların başında toplam kamu harcamalarının yüzde 20'sine ulaşan eğitim harcamalarının payı, 2003'te yüzde 11'e geriletilmiş durumdadır. Benzer şekilde, sağlık hizmetlerinin payı da aynı dönemde yüzde 4'den, yüzde 2.3'e düşürülmüştür.

Türkiye'nin maliye politikası kamu hizmeti üretemez bir konuma sürüklenmiş durumdadır. İç borç stokunun önlenemez yükselişi karşısında "finansal sistemin sağlığı" ve "olumlu beklentiler" sloganları altında sürdürülmeye çalışılan faiz dışı fazla politikaları da giderek işlevini yitiren bir paranoyaya dönüşmektedir.